

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.25.2.51-59>

Kozmas Politis

V soseski Hadzifrangu

Naslednji dan je bil sončen in hladen. Toliko bolje, saj bosta zadnja dva razreda osnovne šole šla na izlet na razvaline frankovske trdnjave v zgornji mahali.¹ Zato so se ob osmih zjutraj otroci zbrali pred šolo s košaricami ali culicami. Z njimi bosta šla dva učitelja, gospod Kurmendios in gospod Derveris.

Krenili so, po dva in dva, kakšnih sedemdeset otrok. Nameravali so se najprej ustaviti pri cerkvi svetega Janeza v zgornji mahali, in tako so, potem ko so za sabo pustili središče armenske četrti, zavili na Sinagoško ulico in se po stranskih uličicah židovske četrti povzpeli v nekoliko odmaknjeno romejsko² mahalo, stisnjeno med židovsko četrt in turško mahalo. Na okna osnovne šole svetega Janeza so se zgrnili šolarji in nekam zavistno gledali srečne otroke, ki so šli na izlet.

Potem ko so pomolili k svetniku, so nadaljevali pot navzgor, skozi turško mahalo. Na teh uličicah je vladala vzhodnjaška spokojnost. Učitelja sta zaradi dušnega miru pazila, da ne bi privzdignila oči k rešetkam na balkonih, s katerih so jih gotovo skrivaj opazovale hanume.³ Tu in tam jih je kakšen Turek, gredoč mimo ali z vrat kakšne kramarije, ošinil z brezbržnim pogledom. Eden ali dva pa sta pljunila za njimi. Ko so stopali mimo džamije, je z dvorišča zletela jata golobov in prhutala, siva z zelenomodrimi vodenimi odbleski, zračna, okrog svinčenih kupol poleg belega minareta. Neki hodža v kaftanu in z zelenim turbanom, ki je prihajal z dvorišča džamije, je učitelja pozdravil s poklonom, pri tem pa privzdignil roko najprej k srcu, potem k ustnicam in čelu. Odzdravila sta mu in snela klobuk.

Končno so pustili za seboj turško mahalo, prišli iz mesta in se začeli vzpenjati po stezici k trdnjavi. Samota in pušča. Nekje sredi brega nekakšna velika,

1 Mahale (iz tur.) so bile v osmanski Turčiji mestne četrti, na podeželju pa zaselki, ter obenem najmanjše administrativne enote, ločene po verah in narodnostih (op. prev.).

2 Tj. grško. Grki so bili pod imenom Romeji poznani v srednjem veku in v obdobju osmanskega carstva (op. prev.).

3 (Iz tur.) gospe, ženske (op. prev.).

polkrožna udrtnina. V njej nekaj redkega rastlinja, tu in tam majhen šop obupanega, napol osutega maka. Gospod Derveris je otrokom razložil, da se je tukaj »po vsej verjetnosti« nahajalo antično gledališče in da je na tem griču stala akropola starega slovečega mesta. Sonce je začenjalo pripekati, bližal se je poldan.

Oddahnili so si, ko so prispeli do razvalin trdnjave in posedli v njihovi senci. Območje znotraj trdnjave je bilo stalno naseljeno. Vetrovi so verjetno iz daljave prinesli pomladni pelod, saj so iz špranj v suhem zidu pognale modre in vijolične rože. Da, bil je že poldan: od minaretov turške mahale se je vse do sem dvigalo mujezinovo razvlečeno klicanje k opoldanski molitvi. Hkrati se je zaslišalo dvanajst udarcev zvona z zvonika svete Fotine.

Gospod Kurmendios je vstal:

»Pokonci in minuta molka, v čast in slavo stari Heladi. V tem gledališču dosihmal odmevajo tragedije Ajshila in Sofokleja. Tukaj je recitiral svoje nesmrtnne epe Homer Melezigen.«

Otroci niso še nič vedeli o antičnem gledališču. Strmeli so vanj in težko požirali slino od žeje.

Ko je minila minuta molka, je gospod Kurmendios z odprto dlanjo pokazal na tla:

»Kako se imenuje ta hrib?«

»Pagos!«⁴ so mu odvrnili v en glas.

Tega si ni bilo težko zapomniti. Pagos je grič, pagos je tudi led.

»Amandzis!« se je nato obrnil k Stavrakisu. »Kako se imenuje tisti najvišji vrh tam severno?« je spet pokazal z roko.

»Manisa Dag.«

»Njegovo grško ime!«

»Mm ...«

»Njegovo grško ime, Amandzis!«

»...«

»Tega ste se učili pri uri domoznanstva. Njegovo grško ime! Pa ti, Mavreas?« je vprašal Aristosa.

»Sipilos, gospod.«

»Amandzis! Tisti vrh tam, najvišji na vzhodu?«

»...«

»Ti povej, Sekeroglu.«

»Boz Dag, gospod?«

»Da. Njegovo grško ime.«

»...«

Aristos je dvignil roko.

»Povej, Mavreas.«

4 Grško tudi »led« (op. prev.).

»Tmolos, gospod.«

»Izborni!«

Razširil je roke in objel pol obzorja:

»Vse to je bilo grško. Vse to,« glas mu je na lepem zadrhtel, oči so se mu zalesketale od solz, ki jih je trudoma zadrževal, »je bilo, je in bo grško ...«

Pokazal jim je hrbet, da bi prikriil ganotje, in iz prsi se mu je izvil tih ihtljaj – kot da to ne bi bil njegov ihtljaj, pač pa bi njegove besede poslušali in že zdaj žalovali sanje in upi:

»... na vse veke.«

Z nekega vogala se je skotrljal razrahljan kamen in njegov odmev se je množil od stene do stene, trdnjavo je napolnilo hrumenje. Otroci so se prestrašeni zdrznili. Gospod Derveris je pristopil k sodelavcu in mu nekaj zašepetal. Toda on je, še vedno obrnjen stran in z razširjenimi rokami, vzkliknil:

»Poglejte naokrog! Poglejte, kakšna krasota!«

Otroci so kot začarani strmeli v njegov hrbet. Tudi oni so začutili kepo v grlu, nekakšno tiščanje v želodcu. V globoki tišini se je skotrljal še en kamen. Otroci so se ponovno zdrznili, potem pa so spet zapadli v otrplost trenutka. Nekateri so našli izhod v vrtanju po nosu.

Zagato je razrešil gospod Derveris.

»Otroci, sedite in jejte ... in ne hodite predaleč stran!« jim je zaklical.

To zadnje je navrgel, ker so, kot bi ob zvenu njegovega glasu spet oživeli, stekli po bregu navzdol, da bi se odžejali pri vodnjaku, ki so ga opazili med vzpenjanjem, malo nad turško mahalo.

S sabo so imeli običajno malico za izlete: hladne mesne kroglice, kakšen sadež ali prgišče rozin. Nekateri so imeli samo kruh s sirom, vendar so pri-griznili tudi kakšno mesno kroglico. Gospod Derveris je objel gospoda Kurmendiosa okrog ramen, odvedel ga je malo na stran, še onadva sta se usedla na tla in odprla svoja zavoja. Otroci so se izogibali pogledu na hrbet gospoda Kurmendiosa, kot da bi v njem podzavestno videli slabo znamenje.

Toda zares, kakšna krasota tule zgoraj – se pravi, kako lepo je tu. Otroke je obdajalo nebo. V majskem opoldnevu je bleščava zlato sinje gloriije orosila obzorje in se posedla po gorskem hrbtu. Toda malo nižje od gorskih vrhov je sonce popisovalo stvarstvo. Vsaka skala, vsaka soteska, še celo vsak kamen so se jasno odražali od dveh gor, Tmolosa in Sipilosa, sonce jih je klesalo s tisoč dleti svojih žarkov – kasneje pa, v ravnini, se je polotilo dodelovanja krošenj, vsakega lista posebej, posipalo jih je z zlatim prahom. Osamljeni stolpi, ponosni v svoji samoti, so se poganjali iz zelenja, tam daleč, proti Kazamirju in Sevdiköyü, kjer se je vil razpotegnjeni beli dim vlaka, in tukaj, bližje, tako da bi se jih skoraj lahko dotaknil z roko, potopljeni med vinograde, vrtove, oljke in lehe, zeleni zanos, vršac Kukludzas, Burnovas s platanami in žuborečimi potočki, tamle, kjer se vzpenjajo borovci, je Kozagaki, poleg njega pa nadvse ljubljene Budzas – vse to je ena sama pristna grškost ... V daljavi je vijugal

belosrebrni Eremos, izlival se je in s sladko vodo počil morsko vodovje v bližini kraja Fokes, še enega našega obmorskega mesta z doki in trdnimi ladjami, in Melis je valil svoje vode tod blizu, na to stran od Paradisosa, tekel je pod mostom, mimo svetega Konstantina, noč in dan je garal v mlinih v dolini Svete Ane, in spodaj pod prerokom Elijo se je dvonadstropni akvadukt Kamares razkoračil nad koritom in pretakal vodo z enega brega na drugega ...

Dve popoldne. Otroci so pojedli in se pomenkujejo v skupinicah, ker niso vsi iz iste mahale.

»Zakaj doma nočejo, da bi hodili v cerkev svetega Konstantina?«

»Ne vem. Mogoče zato, ker čez most hodi veliko kamel. Glej, razločno jih vidiš od tod, ena, dve, tri ... enajst zvezanih v vrsti, spredaj pa kamelar na osličku. Če se kamele razjezijo, potem grizejo.«

»Ah, ne. Ni zaradi kamel. Pri svetem Konstantinu so slabe ženske.«

»Te, ki jim pravijo 'dekline'?«

»Ne vem. Slišal sem brata reči kleparju Pandelisu, da so lepe in da ti v vsem ustrezajo.«

Po mostu so stopale še druge kamele, otovorjene, v tem letnem času so prenašale sladki koren in surovi opij iz globin Anatolije. Pred njimi pa kamelar, pozimi in poleti v svoji beli polsteni pelerini. Glas njihovih zvoncev ni segel do sem.

»Ti!« se je Stavrakis na lepem obrnil k Aristosu. »Zakaj si dvignil roko, ko me je učitelj spraševal o tisti gori? Minas ima prav, važič si. Nekega dne te bom tako prebotal, da si boš za vedno zapomnil.«

»Ne, Stavrakis, nisem dvignil roke, ko je učitelj vprašal tebe. Pozneje sem jo, ko ni znal Sekeroglu. Ne veš, da sem tvoj prijatelj?«

»Daj mi mir!«

»O, ne, reci, da veš, da sem tvoj prijatelj.«

»Že v redu! Daj mi mir.«

»O!« je zavpil Panos, sin gospe Filio. »Iz Kokarjalija pluje parnik.«

Otroci so usmerili pogled k morju. Bil je brezvetrje, ne blede, ampak živahno, svetlo sinje brezvetrje. Morska širjava se je lesketala v soncu. Samo daleč, v ožini, v plitvini poleg predmestja, se je sršila in temnela, in v daljini je bel oblak, čisto sam na celem nebu, kazal, da bo od tam prišla ohladitev. Mogoče bo, kot se je včasih zgodilo, zapihal večerni morjak. Sonce je podaljševalo morje in ga vezalo s kopnim.

Statis je planil pokonci in vrgel kamen v gekona, toda plazilec je pobegnil v režo v suhem zidu.

»Cesmeli,⁵ ali se Cesmes vidi od tod?«

»Cesmes? Kako bi se videl od tod, na drugi strani je, nasproti Hiosa.«

»Najprej bomo zavzeli Hios, od tam do Cesmesa pa je samo še ura plovbe.«

5 Cesmeli, popačena oblika tur. Çeşmeli, pomeni prebivalec kraja Çeşme (op. prev.).

/.../

Vstopili so v turško mahalo. Zdaj, na večer, so uličice kar oživele. Pred kavarno je nekaj Turkov kadilo nargilo. Po njihovih škornjih se je videlo, da so Turki s Krete.

»Ena, dve, ena, dve,« je gospod Derveris učencem odmerjal korak, da bi pokončno odkorakali mimo njih.

Pustili so kavarno za sabo.

»K vragu s temi izmečki,« je zagodrnjal neki Krečan in hotel vstati, z roko na pasu.

»Sedi, Ahmetakis,« ga je zadržala njegova družčina.

»K vragu s temi izmečki!«

»Težave si boš nakopal. Namestnik je od sultana prejel ukaz, naj Romejem ne skrivimo lasu na glavi.«

Otroci so medtem že zavili okrog vogala. Še dve ulici, pa se bodo znašli na železniški postaji Bazmahane. Nenadoma se je iz neke hiše usula gruča turških otrok. Verjetno je bila to šola, saj so v rokah nesli knjige. Za hip so osuplo obstali, potem pa so začeli kričati za grškimi otroki:

»Džauri!⁶ Kirit istersiniz? Al Kirit!⁷ Zraven so delali nespodobne kretnje, zažvižgal je kamen in padel dva metra za zadnjimi grškimi otroki.

»Mirno! S hitrim korakom!« je ukazal gospod Derveris.

Toda Stavrakis je s tal pobral velik kamen. Sicer je bil res siten in prepirljiv, vendar srčen. Vzel je zalet in zalučal kamen. Preletel je nad glavami turških otrok in treščil v neka vrata. Ven je prišla stara Turkinja s palico in začela vpiti. Turkinje so stekle po ulici navzdol. Drug kamen je oplazil roko nekega drugega otroka. Malo je manjkalo, pa bi se razbesnel pretep. Na lepem se je zaslišal hiter konjski peket in jezdec je s privzdignjenim korobačem planil nad turške otroke, da so se kresale iskre:

»Aip! Aip! Utanmasınız?«⁸

Otroci so ga pri priči prepoznali:

»Bekir aga!«

Eden izmed njih je predrzno vzkliknil:

»Danes je, moja Amalia! Jutri ne bo, moja Katina!«

Turški otroci so se razkadili. Jezdec je zmagoslavno obstal. Zasmejal se je in rekel:

»Ajde! Domu. Çabuk!«⁹

Kdo ni poznal Bekirja age. Ni mogel obiti celega mesta v enem dnevu, toda vsaj enkrat, dvakrat na teden je na svojem sivcu prijezdil skozi vsako

6 (Iz tur.) neverniki (op. prev.).

7 (Tur.) Hočete Kreto? Vzemi Kreto!«

8 (Tur.) »Sramota! Sramota! Vas ni sram?«

9 (Tur.) hitro.

mahalo. Korenjaški vzhodnjak, visok, mogočne postave, s turbanom iz platna, izvezenega z zlatom, v rožnati srajci in črnem suknjiču, z nagljem za ušesom in s srebrnim bičem. Rjave oči so se mu iskrile na rožnatem obrazu z rjavo brado in brki, ko je hvalil svoje blago:

»Danes je, moja Aglaia! Jutri ne bo, moja Maria!«

Z drugimi besedami, tecite, dekleta, kupit, preden mu zmanjka s sladkorjem posipane pražene čičerike. Takšno je bilo njegovo blago. Bela in rožnata s sladkorjem posipana zrna pražene čičerike v dveh košarah, obešenih na vsaki strani žametastega sedla z zlatimi zakovicami. Danes najbrž ni krožil po mahalah, verjetno je šel podkovat konja, če sodimo po topotu, ki je prihajal izpod konjskih podkev, in po iskrah, ki so se kresale izpod njih na s kamni tlakovani cesti. Turške podkve, ki so prekrivale celo kopito.

»Ajde! Domu. Çabuk!«

Ko so prišli pred šolo, jim je hotel gospod Kurmendios spet spregovoriti o slavnih prednikih, vendar ga je gospod Derveris opomnil, da se bo vsak hip znočilo in da morajo otroci domov. Sicer je gospod Kurmendios ugovarjal z živahnimi kretnjami, vendar so se otroci že razkropili, in vsaka gruča se je namerila v svojo mahalo.

Otroci iz soseske Hadzifrangu so, potem ko so prišli na ulico Žalostne Matere božje, zavili levo, da bi prišli v svoj revir. Minas se je na lepem zaustavil na škrlatni uličici.

»Glej si ga no! Spet ta snubec, ki si išče nevesto v naši mahali.«

»Nič ga ni izučilo, ko smo ga predvčerašnjim od glave do pet poškropili z blatom.«

»Boš videl, to bo ta, ki igra serenade na mandolino in poje *Sam sem šel na breg morja*.«

Huda žalitev je bila, vsaj za otroke, da v njihovo mahalo zahaja svirilirit tuj gizdalin.

»Pridi z mano,« je Staisu rekel Minas. »Saj veš,« in ga je dregnil s komolcem.

Šla sta naprej, delala sta se, da brezskrbno stopata mimo snubca, Minas je porinil Statisa, ki je z vso težo priletel v gizdalina. Spodrsnilo mu je, še malo pa bi padel, in medtem ko je pobiral s tal slamnik, je otrokoma požugal s trstično sprehajalno palico:

»Zakaj ne pazita? Smrkavca!«

Medtem so se jim približali še drugi otroci. Snubec je bil šest, sedem let starejši od njih in močne postave, toda kot pravi modri pregovor: Gorje hrustu, ki ga dobijo v pest trije slabiči. Namenil jim je besen pogled in odšel ob spremljavi porogljivega tuljenja.

Vendar niso minili niti trije dnevi, in spet se je ponoči zaslišala z istim glasom zapeta serenada. Zdi se, da je bil snubec šaljivec, saj je zdaj pel z nekoliko prirejenim besedilom.

Otroci iz tvoje četrti se mi posmehujejo,
glej ga svata, gizdavca, mi vpijejo.
Jih že dobim, barabe, jih že še poženem v dir,
tako jih bom zmikastil, da bo za vedno mir.

Pravili so, da ga je skominalo, kdor koli je že bil, po hčeri tesarja, ki je živel tri ulice nižje od trga, v soseski spodobnih ljudi.

Na obronku, bi lahko rekli, te soseske je živel gospod Lambros, stražar pred vrati Grškega društva, tistega, v katerem se je zbirala visoka družba. Visoke postave, malo zgrbljen pod pezo let, sivolas sploh ni vihal nosu, čeprav je bil oblečen v vojaško fustanelo.¹⁰ (O, ko bi tudi mi nosili fustanelo! so se med seboj pogovarjali otroci.) Toda na god svetega Janeza, ko so svetnika nesli v procesiji, v župniji malo nad faro svete Fotine, je stal ponosno vzravnčan.

Razkošje zastav, ulice pa modro-bele reke. Procesija se je začejala pri cerkvi. Na čelu sta stopala gospod Lambros in stražar veleposlaništva v fustaneli, opasana s sabljo. Za njima so šle vse šole, po štirje v vrsti, s profesorji, učitelji in učiteljicami, nato pa diakoni in popi, oblečeni v zlato-rdeče in zlato-modro, ministranti s srebrnimi, žvenketajočimi kadilnicami, monštrance so sijale v soncu, ikona svetnika v pozlačenem okvirju, cerkveni pevci, odrasli in otroci, so mu peli hvalnico. Vendar svetnik ni bil nič v primeri z veličastvom vladike – »na mnoga leta, vladika!« so prepevali cerkveni pevci, odrasli in otroci – pod nebom, od glave do peta ves v zlato, z mitro in škofovsko palico, pred njim arhidiakon s triramnim svečnikom, poleg njega pa konzul, trirogeljnik s peresi, prsi vse v zlato, epolete in meč ob boku.

Bili so zvonovi, z oken in balkonov so jih škropili z rožno vodo, jih obmetavali s cvetjem in se križali.

Za nebom so šli uslužbenci konzulata, vsi do zadnjega, vse do najnižjega pisarčka, šopirili so se s trirogeljniki in meči, starešinski svet,¹¹ osrednji odbor,¹² druga mestna smetana, zdravniki in odvetniki, cilindri, redingoti in fraki, tu in tam kak osamljen fes, za njimi pa kot vedno čreda ljudstva.

Tu so bile zadeve bolj uradne. Protokol, hierarhija. In vsakič, ko se je procesija ustavila za molitev, je ceremoniar – lahko bi mu rekli tako – splezal na zidec pred hišo, visoko privzdignil klobuk in vzkliknil:

»Živelo njegovo cesarsko veličanstvo, živel naš sultan Abdul Hamid Drugi!«

»Živeel! «

»Živelo njegovo kraljevo visočanstvo, živel kralj Grkov Jurij Prvi!«

O, zdaj se je šele začelo rušiti nebo od vzklikov: Živel! Videl si, kako so

¹⁰ Krilo, del zgodovinske oprave grških vojakov (op. prev.).

¹¹ Voljeni vodje krščanskih skupnosti v otomanskem imperiju (op. prev.).

¹² Odbor, ki so ga v Smirni konec 19. stoletja ustanovili pripadniki vse močnejšega srednjega sloja, da bi zmanjšali vpliv voljenih starešin (op. prev.).

frfotale njegove sinje zaplate. Skoraj bi jih lahko ujel, če bi poskočil malo više s stegnjenimi rokami.

Iste dne so se ob treh popoldne začela športna tekmovanja na štadionu v Burnovasu. S polnimi usti hrane si komajda ujel vlak. In ko si prispel na štadion, si naletel na otročad iz vseh revnih romejskih mahal, ki je splezala na ograjo. Nihče ne ve, kako jim je to uspelo – so že navsezgodaj vzeli pot pod noge ali so se pripeljali kot slepi potniki na vlaku? Vse discipline so bile naše: tek, met, skok, bradlja in dvovišinska bradlja. Samo v kolesarjenju so pogosto zmagovali Angleži. Zanje sta tekmovala dva brata, za nas pa prav tako. Enkrat je bil spredaj en brat, medtem ko je drugi počival, potem spet drugi, da se je spočil prvi.

»Kapiraš? Obojni so kot strojček,« so govorili otroci.

Toda letos so se otroci iz soseske Hadzifrangu vrnili poklapani.

»En presneti Anglež je zmagal na sto jardov, v skoku v daljavo in v teku na sto deset metrov z ovirami. V vsem hkrati.«

Poznali so vse športno izrazje.

»Nič ne skrbi, ne bo še enkrat imel takega krompirja. Tokrat je naše zgrabil krč. Nisi videl Kumopulosa, kako je šepal?«

Nad ulico, v kateri je živel stari stražar Lambros, so se začenjale revne četrti. Tukaj so, tako kot na trgu, stanovali delavci, mezdniki, krošnjarji, ribiči in zelenjadarji, fizični delavci. Dekleta so bila šivilje, vezilje ali pa delavke v tobačni tovarni Rezi. Toda tudi ta mahala je imela svojo aristokracijo. Aristokracija se ni odlikovala niti po bogastvu – kje pa – niti po poreklu – še enkrat kje pa. Ena od njih je bila gospa Hrisa, stara devica, in to po pravici: imela je šolo na domu in za borih osem na mesec je učila abecedo kakšen ducat smrkavih paglavcev. Pošteno si je služila svoje meso in zelenjavo.

Z botro Eromfili je bilo povsem drugače. Bila je služkinja po bogatih hišah, ena izmed gospa je bila krstna botra njenemu sinu Kimonasu. Za veliko noč in novo leto ga je oblačila v praznična oblačila in ga vodila domov k botri, »princesi«, se pravi vdovi po otočanu z Jonskih otokov, »de Kajvemkakšnem«, ki se je v to mesto priselil kot zdravnik. Botra Eromfili je neprestano ponavljala »bila sem pri princesi«, »grem k princesi«, »naša botra princesa«.

Botra Sofia iz Ajvalija, Amandzisova žena, je svojo pripadnost aristokraciji dokazovala s ponavljanjem:

»Veste, kakšno družino imamo v Ajvaliju? Sploh si ne morete zamisliti! Pa sorodnice!«

Razen Stavrakisa je imela še hčer, Antipi, starejše dekle, koščeno skoraj tridesetletnico (med obema rojstvom je imela še dva splava), ki ji je vsake toliko zavrela kri.

»Omoži me že! Me slišiš? Omoži me že!«

»Kaj naj naredim, če pa mi je tvoj oče pognal doto? Bila bi zaželena nevesta!«

»Kakšno doto?« se je vmešal Amandzis. »Tista dva vrča olja?«

»Dva vrča olja na leto, do sedaj bi nabrala že sto lir!«

»Omoži me že!« je histerično kričala Antipi. »Če me ne boš omožil, bom šla v hišo pri svetem Konstantinu.«

»Z lastnimi rokami te bom zadavil, če boš naredila kaj takega!«

»Gorje!« je zavreščala njena mati, padla na tla in se stresala.

Stavrakis je odhajal z doma, postopal je po ulicah, ni se brigal za šolo, odraščal je v fičfiriča. V edino oporo mu je bila Floks, očetova lovska psička. Jemal jo je s seboj kam na samo med vrtovi, usedla sta se na tla, eden nasproti drugega, Floks mu je gledala v oči in pomenkovala sta se, največkrat molče.

Razen aristokracije je imela mahala tudi svoje lopove. Nezaželeni gostje v kavarnah, prodajalci srečk za loto in tombolo, sumljivi poklici, s kombolaji¹³ med prsti, z očmi s težkimi vekami, opremljeni za pretep. Kadar je prišla Eka-terini Veroni z igralsko skupino in v poletnem Kokolisovem gledališču upri-zorila *Antiopo*, so jih izbrali kak ducat in jih preoblekli v bakhantke: srajca vse do kolen, preščipnjena s pasom, brčice so jim prelepili z obližem, roke in meča so jim namazali z mazilom, po katerem so posipali moko, da so prikrili dla-ke. Antični zbor, so pravili izobraženci v občinstvu. Hrusti pa so poskakovali okrog Dionizovega kipa, narisane na karton, z okornimi tacami so topotali po deskah gledališkega odra, medtem ko je voditeljica zbora – igralka – pela: »Pojem o čistemu sinu Zevsa in Semele,« in ko je prišla do »privzdigujoče težko nogo« in do »Bakhos! Bakhos! evoj evan evoj evan evoj evaaan!« so bakhantke visoko dvignile svoje pomokane noge.

Isti so si za pusta oblekli dolge srajce, si porisali obraze in zakrožili po ulicah, preoblečeni v črnice, *erimiola ejvala, para mafis ejvala*.¹⁴

V tej predstavi je voditelj zbora, tisti, ki je igral na boben *tümbelek*,¹⁵ na koncu v čašo zbiral kovance in drobiž.

Prevedla Lara Unuk

13 Molku podoben niz koralid, ki ga predvsem grški moški tradicionalno vrtijo med prsti za spro-
stitev in postavljanje (op. prev.).

14 Gre za grški pustni običaj v Mali Aziji, pri katerem skupina moških, ki se imenuje *ermiola*, hodi
po trgovinah in poje: »Bog daj, nimamo denarja, Bog daj itd.«. Besedilo pesmi je pretežno v
turščini, z nekaj vrinjenimi grškimi besedami (op. prev.).

15 Vrsta bobna gobaste oblike, turško *tümbelek* (op. prev.).